

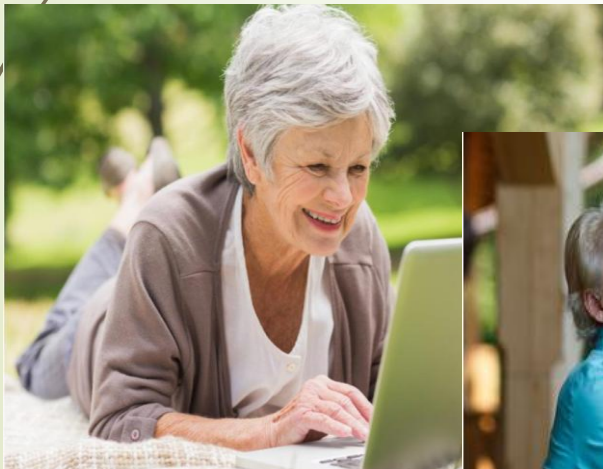


# Livskvalitet hela livsresan

Barbro Westerholm

Föreningarna på Skeppet, Bålsta 2017-10-12

Vem är gammal, äldre?  
Inte ett kollektiv,  
de är individer som lagt år till livet




Årsrik står för rik på levda år, rik på kunskap och rik på livserfarenhet





# Vad kommer jag att tala om

- Demografin
  - Ålderism och åldersdiskriminering
  - Årsrika människors livssituation
  - Årsrika människors ekonomi
  - Årsrika människors hälsa
- 



# Demografin

## Från pyramid till muffins





# Några fakta

- Idag lever vi ett kvarts sekel längre än för 100 år sedan
- Medellivslängden för män är 80 år och för kvinnor 84 år
- Hälften av de som föds idag antas kunna bli 100 år
- Vid fyllda 61 år har vi rätt att gå i pension
- Vid fyllda 67 år har vi inte rätt att vara kvar på arbetsmarknaden, arbetsgivaren avgör om vi ska fortsätta i arbetslivet eller inte
- Som egenföretagare – konstnär, författare, musiker – kan vi arbeta så länge vi vill och kan och någon efterfrågar ens insatser
- Allt fler fortsätter arbeta efter 67, särskilt i bristyrken



# 1900-talet präglades av att vi skulle arbeta mindre

- Pensionsåldern sänktes från 67 till 65 år 1974
- Kortare arbetsdagar
- Längre semestrar
- Men man frågade inte vad arbetslivet betydde för åsrika människor
  
- 1980-talet: WHO och Socialstyrelsen fann att känslan av att vara behövd är viktig för människors livskvalitet och hälsa
- 1998 höjdes rätten att få vara kvar i arbetslivet från 65 till 67 år



# Vad gör 65 – 84 åringarna med sin tid?

SCB:s tidsanvändningsstudier

- Förvärvsarbete
- Anhörig/närståendevård
- Deltar i ideellt arbete
- Läser tidningar, motionerar, reparerar hus och hem, sköter trädgård, går på restaurang/pub/café, strövar i skog och mark m.m., m.m.



# Den åsrika generationens utveckling



Från oberoende (c:a 80 %) till skör (c:a  
13 %) till beroende (7 %)

”Det är de två siste levnadsåren vi bör undvika”

Tjänsteman på SCB




82 år och vinterbadare



# Ålderismen

- Ålderism och dess konsekvens  
åldersdiskriminering kan definieras som  
stereotypning och diskriminering av individer på  
grund av deras kronologiska ålder
- Åldersdiskriminering när någon utsätts för  
missgynnsam särbehandling på grund av  
kronologisk ålder



# Inom vilka områden förekommer åldersdiskriminering. Fallbeskrivningar

- - Utbildning
  - Hälsa- och sjukvård
  - Social trygghet
  - Försäkringar
  - Finansiell service
  - Beskattning
  - Ideella insatser
- - Varor och tjänster
  - Media
  - Transporter
  - Offentliga platser
  - Modern teknologi
  - Statistik
  - Politiskt deltagande



# Diskrimineringsombudsmannens anmälningar 2015

- Totalt 2 382 varav 16 gått till domstol och 2 055 avförts utan fördjupad utredning
- I topp: Funktionsnedsättningar (680) följt av etnicitet (663), kön (290) och ålder (280)



# Kunde de blivit partiledare i Sverige?



## Born

30 November 1874, Blenheim Palace, Oxfordshire

## Died

24 January 1965, London

## Dates in office

1951 to 1955, 1940 to 1945

## Konrad Adenauer

F.d. Tysklands förbundskansler



Konrad Hermann Joseph Adenauer, född 5 januari 1876 i Köln, död 19 april 1967 i Rhöndorf, var en tysk politiker; Adenauer var överborgmästare i Köln före andra världskriget, västtysk förbundskansler 1949–1963 och utrikesminister 1951–1955. [Wikipedia](#)

## Mahatma Gandhi

Advokat



Mahatma Gandhi, född 2 oktober 1869 i Porbandar i Gujarat, död 30 januari 1948 i New Delhi i Indien, var en indisk advokat, politiker och andlig ledare. Han var en förgrundsfigur i Indiens självständighetssträvanden från Brittiska imperiet. [Wikipedia](#)

Född: 2 oktober 1869, [Porbandar, Indien](#)

Fullständigt namn: Mohandas Karamchand Gandhi

Mördad: 30 januari 1948, [New Delhi, Indien](#)

## Golda Meir


גולדה מאיר



**4th Prime Minister of Israel**

In office

17 March 1969 – 3 June 1974



# Världshälsoorganisationen (WHO) tar upp kampen mot ålderismen (2016)

- 60 % av de svarande i WHO:s undersökning "World Values Survey" svarade att åsrika människor inte respekteras. Mer än 83 000 deltog i 57 länder.
- Lägsta värdena på respekt återfanns i höginkomstländerna
- Negativa attityder till åldrande och äldre människor påverkar livskvalitet och hälsa till det sämre



# Åtgärder i kampen mot ålderismen

- Myterna om åsrika människor måste slås sönder
- I t.ex. Kina betraktas äldre som visa, kloka, erfarna, en resurs men i Sverige...ö
- Forskning om livserfarenhetens värde
- Visa upp förebilder
- Stärka lagen mot åldersdiskriminering
- Ge Diskrimineringsombudsmannen starkare muskler och mer resurser för analys

# Årsrikas ekonomi

Bostäder att bo kvar i SOU 2015:85

Kronor per månad efter skatt, exklusive bostadstillägg


	Män	Kvinnor	Differens	%
➤ 65 – 69 år	16 700	12 500	4 200	25
➤ 70 – 74 år	13 600	10 400	3 200	24
➤ 75 – 79 år	13 000	9 900	3 100	24
➤ 80 – 84 år	12 400	9 500	2 900	23
➤ 85+ år	12 000	9 100	2 900	24



# Går inkomsterna att leva på?

- 355 000 personer i Sverige lever under EU:s fattigdomsgräns, 11 830 kr/mån efter skatt
- Inkomstskillnaden mellan kvinnor och män är över ett arbetsliv 3,6 miljoner kronor
- Kvinnor har arbetat i branscher och sektorer med lägre löner
- Kvinnor har arbetat mer deltid än män
- Kvinnors andel av mäns pensioner är 71 procent





# Boendet är viktigt för hälsa och livskvalitet

- Ivar Loo- Johansson 1951, Socialstyrelsen 1981: kvarboendepincipen intill livets slut med hemtjänst och hemsjukvård
- Idag vill hälften av morgondagens årsrika ha mellanboenden även vid lätta funktionsnedsättningar (Vårdanalys Rapport 2015:8)
- Boendetyper: Ordinärt boende, Seniorboende, Trygghetsboende, Vård – och omsorgsboende
- De flesta som har äldreomsorg i Sverige tycker den är bra och har förtroende för personalen
- Men drygt hälften besväras av ångslan, oro eller ångest och ensamhet



# Ohälsa bland åsrika människor – vad går att förebygga

- Hjärt- kärlsjukdomar
- Tumörer
- Demens
- Depressioner
- Osteoporos
- Frakturer
- Multisjuklighet
- Läkemedelsrelaterade hälsoproblem
- Munhälsoproblem



## Vad karakteriserar åsrika och tandhälsa

- De tillhör amalgamgenerationen, inte fluorgenerationen
- De är betandade med många egna tänder men en hög andel av dessa tänder är inte intakta och har omfattande tidigare lagningar som kronor, broar och implantat
- De löper högre risk än yngre att drabbas av karies och tandköttinflammation och ha sjukdomar som påverkar tandhälsan  
De kan ha sjukdomar som påverkar tandhälsan
- Muntorrhet t.ex. på grund av läkemedelsanvändning och svårigheter att själva sköta sin munhygien är riskfaktorer
- Konsekvens snärta, undernäring, utseendeförändringar



# Kan munnen bli en del av kroppen?

- Det är självklart att det som sker i munnen påverkar resten av kroppen och vice versa
- Högkostnadsskydd sjukvård 1 100 kr/år
- Högkostnadsskydd läkemedel 2 200 kr/år
- Högkostnadsskydd tandvård
  - du betalar allt upp till 3 000 kr
  - hälften mellan 3 000 och 15 000 kr
  - 15 % av det som ligger över 15 000 kr


# Robotar och kameror







# Och så den allra sista sträckan

- Livskvalitet då också
  - Djur i vården och omsorgen
  - Läckra måltider
  - Sociala aktiviteter
  - Att medicinska ingrepp inte förvandlas till övergrepp
- 



”En äldre hjärna har mycket kvalitet som går till spillo för att människor sorteras ut. Det är fel att vi som är äldre inte blir tillfrågade om saker och ting.

Det är ingen tvekan om att jag som har levt alla dessa år numera är klok och vis. Det skulle vara konstigt om jag inte vore det, med allt jag har upplevt.

Vi lever i ett samhälle där vi är måna om att utnyttja resurser effektivt. Hos äldre finns en enorm mängd resurser tillgängliga, som dessutom inte har något emot att användas. Det är konstigt att vi i Sverige är så efterblivna och inte inser vilket slöseri det är.

Att tvinga bort äldre från arbetsmarknaden är det värsta.

Det får inte fortsätta!”

Arvid Carlsson, 93 år och nobelpristagare



Tack för att ni lyssnade  
och nu frågor